

Svet
Evropske unije

Bruselj, 11. julij 2023
(OR. en)

11144/1/23
REV 1

ECOFIN 669
UEM 203
SOC 495
EMPL 346
COMPET 690
ENV 769
EDUC 282
RECH 314
ENER 405
JAI 915
GENDER 146
ANTIDISCRIM 140
JEUN 184
SAN 421

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	11144/23
Št. dok. Kom.:	COM(2023) 614 final1
Zadeva:	PRIPOROČILO SVETA v zvezi z nacionalnim reformnim programom Latvije za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Latvije za leto 2023

V prilogi vam pošiljamo navedeni osnutek priporočila Sveta, o katerem sta razpravljala Svet in Evropski svet, temelji pa na predlogu Komisije COM(2023) 614 final.

PRIPOROČILO SVETA

z dne ...

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Latvije za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Latvije za leto 2023

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹ ter zlasti člena 5(2)Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij² in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

² UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,
ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,
ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,
ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,
ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta³, s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: mehanizem), je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra mehanizem prispeva h gospodarskemu in vključujočemu okrevanju ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, ki spodbujajo rast, zlasti reform in naložb za promoviranje zelenega in digitalnega prehoda ter za povečanje odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic. V skladu s členom 11(2) Uredbe (EU) 2021/241 je bil najvišji finančni prispevek na državo članico v okviru mehanizma posodobljen 30. junija 2022.

³ Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

- (2) Komisija je 22. novembra 2022 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2023, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2023. Evropski svet je 23. marca 2023 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda trajnostne rasti za leto 2023 v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 22. novembra 2022 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2023, v katerem je Latvijo opredelila kot eno od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih ta prizadela, ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je 24. februarja 2023 sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Latvije za leto 2023. Poleg tega je sprejela priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja⁴ (v nadaljnjem besedilu: priporočilo o euroobmočju iz leta 2023) sprejel 16. maja 2023, 13. marca 2023 pa skupno poročilo o zaposlovanju.
- (3) Čeprav gospodarstva Unije izkazujejo izredno odpornost, geopolitične razmere še naprej negativno vplivajo nanje. Ob trdni podpori, ki jo Unija izkazuje Ukrajini, je ekonomsko- in socialnopolitična agenda Unije v kratkoročnem obdobju osredotočena na zmanjšanje negativnega učinka energetskih šokov na ranljiva gospodinjstva in podjetja, v srednjeročnem obdobju pa na nadaljnja prizadevanja za uresničitev zelenega in digitalnega prehoda, za podpiranje trajnostne in vključujoče rasti, za zaščito makroekonomske stabilnosti ter za povečanje odpornosti. Močan poudarek je tudi na povečanju konkurenčnosti in produktivnosti Unije.

⁴ Priporočilo Sveta z dne 16. maja 2023 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C 180, 23.5.2023, str. 1).

- (4) Komisija je 1. februarja 2023 izdala sporočilo z naslovom „Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo“ (v nadaljnjem besedilu: industrijski načrt v okviru zelenega dogovora). Cilj industrijskega načrta v okviru zelenega dogovora je spodbuditi konkurenčnost neto ničelne industrije Unije in podpreti hiter prehod na podnebno nevtralnost. Načrt dopolnjuje tekoča prizadevanja v okviru evropskega zelenega dogovora in REPowerEU. Njegov cilj je tudi ustvariti bolj spodbudno okolje za povečanje proizvodne zmogljivosti Unije za neto ničelne tehnologije in izdelke, ki so potrebni za doseganje ambicioznih podnebnih ciljev Unije, ter zagotoviti dostop do ustreznih kritičnih surovin, vključno z diverzifikacijo virov, primernim izkoriščanjem geoloških virov v državah članicah in čim večjim recikliranjem surovin. Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora temelji na štirih stebrih: predvidljivem in poenostavljenem regulativnem okolju, hitrejšem dostopu do financiranja, izboljšanju spretnosti ter odprti trgovini za odporne dobavne verige. Komisija je 16. marca 2023 objavila dodatno sporočilo z naslovom „Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030“, ki je sestavljeno na podlagi devetih dejavnikov, ki se medsebojno krepijo, in katerega cilj je oblikovati regulativni okvir, ki bo spodbujal rast. V njem so določene prednostne naloge politike, katerih cilj je dejavno zagotavljati strukturne izboljšave, dobro usmerjene naložbe in regulativne ukrepe za dolgoročno konkurenčnost Unije in njenih držav članic. Spodaj navedena priporočila pomagajo obravnavati te prednostne naloge.
- (5) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se tudi v letu 2023 razvija v skladu z izvajanjem mehanizma. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj so v njih obravnavana vsa zadevna specifična priporočila za države, izdana v zadnjih letih, ali znaten del teh priporočil. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020 in 2022 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

- (6) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta⁵ (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je čim prej postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bo prispevalo k energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetske učinkovitost. Uredba REPowerEU državam članicam omogoča, da v svoje nacionalne načrte za okrevanje in odpornost vključijo novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje REPowerEU. Te reforme in naložbe bodo prispevale tudi h krepitvi konkurenčnosti neto ničelne industrije Unije, kot je opredeljena v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora, ter k obravnavanju specifičnih priporočil za države v zvezi z energijo, izdanih državam članicam v letu 2022 oziroma po potrebi v letu 2023. Uredba REPowerEU uvaja novo kategorijo nepovratne finančne podpore, ki je na voljo državam članicam za financiranje novih reform in naložb, povezanih z energijo, v okviru njihovih načrtov za okrevanje in odpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

- (7) Komisija je 8. marca 2023 sprejela sporočilo s smernicami za fiskalno politiko za leto 2024 (v nadaljnjem besedilu: sporočilo z dne 8. marca 2023). Njegov cilj je podpreti države članice pri pripravi programov stabilnosti in konvergenčnih programov ter s tem okrepiti usklajevanje politik. Komisija je v njem spomnila, da bo splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast deaktivirana konec leta 2023. Pozvala je, naj se v obdobju 2023–2024 vodijo fiskalne politike, ki bodo zagotavljale srednjeročno vzdržnost dolga in trajnostno povečanje potencialne rasti, države članice pa, naj v svojih programih stabilnosti in konvergenčnih programih za leto 2023 določijo, kako bodo njihovi fiskalni načrti zagotovili upoštevanje referenčne vrednosti v višini 3 % bruto domačega proizvoda (BDP) iz Pogodbe ter verodostojno in nadaljnje zmanjševanje dolga ali srednjeročno ohranjanje preudarne ravni dolga. Komisija je države članice tudi pozvala, naj postopno odpravijo nacionalne fiskalne ukrepe, uvedene za zaščito gospodinjstev in podjetij pred šokom zaradi cen energije, ter pri tem začnejo z najmanj ciljno usmerjenimi. Navedla je, da bi morale države članice podpirne ukrepe, če bi jih bilo treba ob vnovičnih pritiskih zaradi cen energije podaljšati, boljše ciljno usmeriti v ranljiva gospodinjstva in podjetja. Komisija je predlagala, da bi bila priporočila glede javnih financ kvantitativna in diferencirana. Nadalje bi bila skladno z njenim predlogom v sporočilu z dne 9. novembra 2022 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU priporočila glede javnih financ oblikovana na podlagi neto primarnih odhodkov. Priporočila je, naj vse države članice še naprej ščitijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti v luči zelenega in digitalnega prehoda ter ciljev glede odpornosti. Komisija je navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z obstoječimi pravnimi določbami začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju.

- (8) Komisija je 26. aprila 2023 predstavila zakonodajne predloge za izvedbo celovite reforme pravil Unije o ekonomskem upravljanju. Osrednji cilj predlogov je z reformami in naložbami okrepiti vzdržnost javnega dolga ter spodbujati trajnostno in vključujočo rast v vseh državah članicah. Komisija se v svojih predlogih zavzema za izboljšanje nacionalne odgovornosti, poenostavitev okvira in premik k večji srednjeročni osredotočenosti, v povezavi z učinkovitim in skladnejšim izvrševanjem. V skladu s sklepi Sveta z dne 14. marca 2023 o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU, je cilj zakonodajno delo zaključiti še v letu 2023.
- (9) Latvija je 30. aprila 2021 v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost. Komisija je na podlagi člena 19 Uredbe (EU) 2021/241 ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost ob upoštevanju smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi. Svet je 13. julija 2021 sprejel Izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Latvijo⁶. Izplačilo obrokov je pogojeno s sprejetjem sklepa Komisije v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, v katerem je navedeno, da je Latvija zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Zadovoljiva izpolnitev temelji na predpostavki, da doseženi predhodni mejniki in cilji niso bili izničeni.

⁶ ST 10157/2021 INIT; ST 10157/2021 ADD 1; ST 10157/2021 ADD 1 COR 1.

- (10) Latvija je 25. aprila 2023 predložila nacionalni reformni program za leto 2023, 17. aprila 2023 pa program stabilnosti za leto 2023 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. Programa sta bila ocenjena skupaj, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost. V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2023 odraža tudi polletno poročanje Latvije o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.
- (11) Komisija je 24. maja 2023 objavila poročilo o državi za Latvijo za leto 2023. V njem je ocenila napredek Latvije pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2022, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Latviji. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, pa tudi novi in nastajajoči izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Latvije pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine, pa tudi napredek pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov.

(12) Komisija je za Latvijo opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011 in rezultate objavila 24. maja 2023. Ugotovila je, da v Latviji ne obstajajo makroekonomska neravnotežja. Zlasti ranljivosti, povezane z zunanjim zadolževanjem in stanovanjskimi nepremičninami, so še naprej zmerne, medtem ko so ranljivosti, povezane s konkurenčnostjo, nezanemarljive, vendar naj bi v bližnji prihodnosti ostale na splošno omejene. Nedavno povečanje primanjkljaja na tekočem računu je bilo precejšnje, vendar naj bi se primanjkljaj precej zmanjšal v letu 2023 in še dodatno v letu 2024. Neto stanje mednarodnih naložb Latvije, ki se je v zadnjem desetletju precej izboljšalo, naj bi na splošno ostalo nespremenjeno. Kljub temu lahko inflacijski pritisk in pritisk na plače, če bosta stalna, poslabšata konkurenčnost Latvije, zlasti ker je osnovna inflacija precej nad povprečjem euroobmočja. Čeprav se je rast cen stanovanjskih nepremičnin nedavno okrepila, se zdi, da cene stanovanjskih nepremičnin niso močno precenjene. Poleg tega se je rast cen stanovanjskih nepremičnin na koncu leta 2022 umirila, hipotekarno kreditiranje je šibko, zadolženost gospodinjstev glede na njihov dohodek pa je omejena in se zmanjšuje. Latvija se sooča s ključnimi strukturnimi gospodarskimi izzivi, povezanimi z zmanjševanjem ponudbe delovne sile, ki je prispevalo k hitri rasti stroškov dela na enoto in lahko srednjeročno poslabša konkurenčnost. Okvir politike je na splošno ugoden, vendar bi lahko dodatna prizadevanja pripomogla k obravnavanju tveganj zaradi ugotovljenih ranljivosti. V zvezi s tem bi bile pomembne politike za zaščito konkurenčnosti, vključno z ukrepi za povečanje ponudbe in kakovosti delovne sile. Skrajšanje postopka za izdajo gradbenih dovoljenj bi pomagalo spodbuditi ponudbo stanovanjskih nepremičnin in izboljšati stanje na zadevnem trgu.

- (13) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat, se je primanjkljaj sektorja država v Latviji zmanjšal s 7,1 % BDP v letu 2021 na 4,4 % v letu 2022, dolg sektorja država pa je s 43,7 % BDP konec leta 2021 padel na 40,8 % konec leta 2022. Komisija je 24. maja 2023 izdala poročilo na podlagi člena 126(3) Pogodbe. V njem je obravnavan proračunski položaj Latvije, saj je njen primanjkljaj sektorja država v letu 2022 presegel referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe. Ugotovljeno je bilo, da merilo glede primanjkljaja ni bilo izpolnjeno. Komisija v skladu s sporočilom z dne 8. marca 2023 spomladi 2023 ni predlagala začetka novih postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Komisija je nato navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju. Latvija bi morala to upoštevati pri izvrševanju proračuna za leto 2023 in pri pripravi osnutka proračunskega načrta za leto 2024.
- (14) Na saldo sektorja država so vplivali ukrepi fiskalne politike, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. Leta 2022 so taki ukrepi, ki povečujejo odhodke, vključevali nadomestilo za stroške ogrevanja (na podlagi vira energije, ki se uporablja) in znižanje računov gospodinjstev za električno energijo, mesečne dodatke za ranljiva gospodinjstva in družine z otroki ter zgodnejšo indeksacijo pokojnin, nepovratna sredstva za energetske intenzivna podjetja ter nadomestilo za zvišanje stroškov električne energije za podjetja. Komisija ocenjuje, da bodo neto proračunski stroški navedenih ukrepov v letu 2022 znašali 1,5 % BDP. Na saldo sektorja država so vplivali tudi proračunski stroški zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine, ki so v letu 2022 ocenjeni na 0,2 % BDP. Hkrati so se ocenjeni stroški začasnih nujnih ukrepov v zvezi s krizo zaradi COVID-19 zmanjšali s 5,0 % v letu 2021 na 1,2 % BDP v letu 2022.

- (15) Svet je 18. junija 2021 priporočil⁷, da Latvija v letu 2022 ohrani spodbujevalno fiskalno naravnost, tudi zahvaljujoč spodbudi, ki jo zagotavlja mehanizem, in vztraja pri nacionalno financiranih naložbah. Svet je Latviji priporočil tudi, naj obvladuje rast nacionalno financiranih tekočih odhodkov.
- (16) Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnost⁸ v letu 2022 nevtralna in je znašala 0,0 % BDP, kar je bilo v razmerah visoke inflacije primerno. Skladno s priporočilom Sveta je Latvija okrevanje še naprej podpirala z naložbami, ki se financirajo iz mehanizma. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, so v letu 2022 znašali 1,1 % BDP (v letu 2021 pa 1,3 % BDP). Zaradi omejenih zmogljivosti in zvišanja cen v gradbenem sektorju so se v letu 2022 pojavile zamude pri nekaterih naložbah, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, to pa je povzročilo majhno zmanjšanje odhodkov. Restriktiven učinek nacionalno financiranih naložb na fiskalno naravnost je znašal 1,2 odstotne točke⁹. Latvija torej ni ohranila nacionalno financiranih naložb, kar ni v skladu s priporočilom Sveta. Hkrati je imela rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez novih ukrepov na strani prihodkov) restriktiven učinek na fiskalno naravnost v višini 0,3 odstotne točke. Latvija je torej nadzorovala rast nacionalno financiranih tekočih odhodkov.

⁷ Priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 z mnenjem Sveta o programu stabilnosti Latvije za leto 2021 (UL C 304, 29.7.2021, str. 63).

⁸ Fiskalna naravnost se meri kot sprememba primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov), brez začasnih nujnih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19, vendar vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, glede na srednjeročno potencialno rast. Za več podrobnosti glej okvir 1 v fiskalnih statističnih tabelah.

⁹ Restriktivni učinek je zlasti posledica manjše porabe za naložbene projekte, ki se sofinancirajo s sredstvi Unije, kar vpliva tudi na nacionalno sofinanciranje (zlasti na ravni lokalnih uprav), pa tudi posledica pošiljanja vojaške opreme Ukrajini, kar je evidentirano kot negativne bruto investicije v osnovna sredstva, izravnane s kapitalskim transferjem. Hkrati so imele druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva ekspanziven učinek v višini 1,7 odstotne točke BDP. Povečanje drugih naložb v osnovna sredstva je večinoma mogoče pojasniti z dvema dejavnikoma: vzpostavitev rezerve zemeljskega plina za zanesljivo nacionalno oskrbo z energijo in pošiljanjem vojaške opreme Ukrajini.

- (17) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije v programu stabilnosti za leto 2023, je za leto 2023 in pozneje previden. Vlada napoveduje, da bo realni BDP v letu 2023 stagniral, v letu 2024 pa zrasel za 2,0 %. Za primerjavo: v spomladanski napovedi Komisije iz leta 2023 je predvidena večja realna rast BDP, in sicer za 1,4 % leta 2023 in 2,8 % leta 2024, kar odraža vključitev novih objav podatkov, ki niso zajeti v programu stabilnosti za leto 2023, in sicer revizij podatkov o rasti BDP leta 2022 in hitre ocene za prvo četrtletje 2023, pri čemer je v obeh primerih rast BDP večja od pričakovane. V nominalnem smislu pa je predvidena rast BDP v obeh napovedih podobna, pri čemer je v programu stabilnosti za leto 2023 predvidena 11,7-odstotna rast v letu 2023 in 5,5-odstotna rast v letu 2024, v spomladanski napovedi Komisije pa 10,5-odstotna oziroma 5,6-odstotna rast za navedeni leti.
- (18) Vlada v programu stabilnosti za leto 2023 pričakuje, da se bo delež primanjkljaja sektorja država v letu 2023 zmanjšal na 4,0 % BDP. Prilagoditev primanjkljaja v letu 2023 odraža predvsem gibanje odhodkov. Postopna odprava večine podpornih ukrepov, povezanih s pandemijo, bo predvidoma prispevala k zmanjšanju primanjkljaja, pavšalni odhodek iz leta 2022 za vzpostavitev nacionalne rezerve plina pa za leto 2023 ni predviden. Ti prihranki se bodo predvidoma delno izravnali z ukrepi na strani odhodkov, vključenimi v proračunski sveženj za leto 2023, kot so zvišanje plač za uslužbence v javni upravi in zdravstveno osebje, višji tekoči odhodki za zdravstvene storitve, znanost, raziskave in visokošolsko izobraževanje ter obsežen sveženj javnih naložb za obrambo in notranjo varnost. Poleg tega je predvidena večja poraba za pokojnine in nadomestila zaradi višjih koeficientov indeksacije. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal s 40,8 % konec leta 2022 na 39,6 % konec leta 2023. V spomladanski napovedi Komisije 2023 je za leto 2023 predviden javnofinančni primanjkljaj v višini 3,8 % BDP. To je v skladu s primanjkljajem, predvidenim v programu stabilnosti za leto 2023. Spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva nekoliko večji dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 39,8 % BDP konec leta 2023.

(19) Pričakuje se, da bodo na saldo sektorja država v letu 2023 še naprej vplivali ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka zvišanja cen energije. Ti vključujejo predvsem ukrepe, podaljšane od leta 2022. Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 naj bi neto proračunski stroški podpornih ukrepov v letu 2023 znašali 1,0 % BDP¹⁰. Zdi se, da večina ukrepov v letu 2023 ni usmerjena v najranljivejša gospodinjstva ali podjetja, obenem pa ne ohranja v celoti cenovnega signala za zmanjšanje povpraševanja po energiji in povečanje energetske učinkovitosti. Zato je znesek ciljno usmerjenih podpornih ukrepov, ki ga je treba upoštevati pri oceni skladnosti s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022¹¹, v spomladanski napovedi Komisije 2023 ocenjen na 0,1 % BDP v letu 2023 (v primerjavi z 0,5 % BDP v letu 2022). Proračunski stroški zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine naj bi se v primerjavi z letom 2022 povišali za 0,1 odstotne točke BDP. Pričakuje se tudi, da bo saldo sektorja država v letu 2023 izkoristil postopno odpravo začasnih nujnih ukrepov v zvezi s krizo zaradi COVID-19, ki so bili ocenjeni na 1,2 % BDP

¹⁰ Podatki predstavljajo raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s tekočimi prihodki in odhodki ter po potrebi ukrepi v zvezi z naložbami v osnovna sredstva.

¹¹ Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Latvije za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Latvije za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 112).

- (20) V svojem priporočilu je Svet 12. julija 2022 Latviji priporočil, naj ukrepa tako, da v letu 2023 zagotovi, da bo rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnostjo politike¹², ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Latvija bi morala biti pripravljena prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Latviji je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetske varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo mehanizma in drugih sredstev Unije.

¹² Glede na spomladansko napoved Komisije 2023 je potencialna rast BDP Latvije, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnosti, srednjeročno (10-letno povprečno) nominalno ocenjena na 11,5 %.

(21) V letu 2023 naj bi bila fiskalna naravnost glede na spomladansko napoved Komisije 2023 ekspanzivna (-0,9 % BDP) ob visoki inflaciji. To sledi nevtralni fiskalni naravnosti v letu 2022 (0,0 % BDP). Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) naj bi imela v letu 2023 ekspanziven učinek na fiskalno naravnost v višini 0,5 % BDP, v kar je vključeno znižanje stroškov ciljno usmerjenih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za povišanje cen energije, za 0,4 % BDP. To vključuje tudi višje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,1 % BDP). Ekspanzivni učinek nacionalno financiranih neto tekočih primarnih odhodkov torej ni posledica ciljne podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanje cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je posledica ukrepov na strani odhodkov, vključenih v proračunski sveženj za leto 2023, kot so povečanje plač upravnega in zdravstvenega osebja, dodatni tekoči odhodki za financiranje onkologije, znanosti in raziskav, drugi diskrecijski tekoči odhodki za nacionalno upravo ter večja poraba za pokojnine in nadomestila. Napovedana rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov torej ni v skladu s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma in drugimi sredstvi Unije, naj bi v letu 2023 znašali 2,2 % BDP, ekspanziven učinek nacionalno financiranih naložb na fiskalno naravnost pa naj bi znašal 1,0 odstotne točke.¹³

¹³ Druge nacionalno financirane naložbe v osnovna sredstva naj bi imele restriktiven učinek v višini 1,7 odstotne točke BDP, saj napoved Komisije za leto 2023 ne vključuje vzpostavitve rezerv zemeljskega plina za zanesljivo oskrbo z energijo in vojaške pomoči Ukrajini.

Zato Latvija načrtuje financiranje dodatnih naložb prek mehanizma in drugih sredstev Unije, ohranile pa naj bi se nacionalno financirane naložbe. Načrtuje financiranje javnih naložb za zeleni in digitalni prehod ter energetska varnost, na primer za nakup električnih vozil za javni prevoz, izboljšanje energetske učinkovitosti večstanovanjskih stavb in poslovnih nepremičnin, posodobitev omrežij za prenos in distribucijo električne energije, okrepitev zmogljivosti odzivanja reševalnih služb, centralizacijo digitalnih platform in sistemov za upravljanje v javnem sektorju, razvoj digitalnih spretnosti in digitalizacijo postopkov pri poslovnih dejavnostih, razvoj širokopasovne infrastrukture in spodbujanje digitalizacije v izobraževalnem sektorju. Te javne naložbe se večinoma financirajo iz mehanizma in drugih sredstev Unije.

- (22) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se primanjkljaj sektorja država v letu 2024 zmanjšal na 2,5 % BDP. Zmanjšanje v letu 2024 odraža predvsem postopno odpravo podpornih ukrepov za ublažitev posledic visokih cen energije, neobstoje tekočih odhodkov, povezanih s pandemijo COVID-19, in dejstvo, da se bodo leta 2023 zaključile naložbe za podporo okrevanju po pandemiji. Glede na program stabilnosti za leto 2023 se pričakuje, da se bo dolg sektorja država kot odstotek BDP konec leta 2024 nekoliko povečal na 39,7 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, spomladanska napoved Komisije 2023 v letu 2024 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 2,7 % BDP. To je v skladu s primanjkljajem, predvidenim v programu stabilnosti za leto 2023. Spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva višji dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 40,5 % BDP konec leta 2024, predvsem zaradi nižjega nominalnega BDP.

- (23) V programu stabilnosti za leto 2023 je predvideno postopno opuščanje vseh energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. Tudi Komisija predvideva popolno postopno odpravo energetskih podpornih ukrepov v letu 2024. To temelji na predpostavki, da se cene energije ne bodo ponovno povišale.
- (24) Uredba (ES) št. 1466/97 poziva k letnemu izboljšanju strukturnega proračunskega salda v smeri srednjeročnega proračunskega cilja, pri čemer je referenčno merilo 0,5 % BDP¹⁴. Ob upoštevanju pomislekov, povezanih z vzdržnostjo javnih financ, in potrebe po zmanjšanju primanjkljaja pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe bi bilo po mnenju Komisije ustrezno, da se za leto 2024 strukturni saldo izboljša za vsaj 0,5 % BDP. Za zagotovitev takega izboljšanja in v skladu z metodologijo Komisije rast neto nacionalno financiranih primarnih odhodkov¹⁵ v letu 2024 ne bi smela preseči 3,0 %, kot je izraženo v tem priporočilu. To bo prispevalo tudi k znižanju osnovne inflacije, ki je precej nad povprečjem euroobmočja in bi lahko, če se bo ustalila, privedla do zmanjšanja konkurenčnosti. Hkrati bi bilo treba postopoma odpraviti preostale energetske podpirne ukrepe (ki jih Komisija trenutno ocenjuje na 1,0 % BDP v letu 2023), odvisno od razvoja energetskega trga in začevši z najmanj ciljno usmerjenimi ukrepi, s tem povezane prihranke pa bi bilo treba uporabiti za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Po ocenah Komisije bi to privedlo do rasti neto primarnih odhodkov pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti za leto 2024. Poleg tega glede na spomladansko napoved Komisije 2023 rast neto nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v letu 2023 ni v skladu s Priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Če se to potrdi, bi bila primerna nižja rast neto primarnih odhodkov v letu 2024.

¹⁴ Člen 5 Uredbe (ES) št. 1466/97 zahteva tudi prilagoditev v višini več kot 0,5 % BDP za države članice, katerih javni dolg presega 60 % BDP ali ki imajo izrazitejša tveganja za vzdržnost dolga.

¹⁵ Neto primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov ter brez odhodkov za obresti in odhodkov za ciklično brezposelnost.

- (25) Ob predpostavki nespremenjenih politik spomladanska napoved Komisije 2023 predvideva, da se bodo neto nacionalno financirani primarni odhodki v letu 2024 povečali za 1,3 %, kar je pod priporočeno stopnjo rasti.
- (26) Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se javne naložbe povečale s 5,5 % BDP v letu 2023 na 6,1 % BDP v letu 2024. Višje naložbe odražajo višje nacionalno financirane naložbe in višje naložbe, ki jih financira Unija, tudi prek mehanizma.
- (27) V programu stabilnosti za leto 2023 je opisana srednjeročna fiskalna usmeritev do leta 2026. V skladu s programom stabilnosti za leto 2023 naj bi se primanjkljaj sektorja država zmanjšal na 2,2 % BDP v letu 2025 in na 0,7 % do leta 2026. Primanjkljaj sektorja država naj bi se zato v letu 2024 zmanjšal pod 3 % in v programskem obdobju ostal pod 3 %. Glede na program stabilnosti za leto 2023 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal z 39,7 % konec leta 2024 na 38,9 % do konca leta 2026.

(28) Davčni prihodki Latvije kot delež BDP so precej pod povprečjem Unije. To omejuje zagotavljanje javnih storitev, zlasti na področju zdravstvenega varstva in socialne zaščite. V primerjavi s povprečjem Unije sta kapital in premoženje razmeroma prenizko obdavčena, zato na tem področju obstaja možnost povečanja davčnih prihodkov. Poleg tega so prihodki Latvije od obdavčitve dela kljub razmeroma visokim davčnim stopnjam razmeroma majhni. To kaže, da so potrebna nadaljnja prizadevanja za izboljšanje izpolnjevanja davčnih obveznosti in boj proti sivi ekonomiji. Stopnji revščine in neenakosti sta še naprej visoki, zlasti zaradi majhnih odhodkov za socialno zaščito. Ustreznost socialnovarstvene mreže se je izboljšala, vendar je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti še naprej visoka, zlasti za najranljivejše. Tveganje revščine ali socialne izključenosti v starosti je največje v Uniji (45,9 % v Latviji v primerjavi z 19,5 % v Uniji leta 2021), zelo veliko pa ostaja tudi za invalide (41,2 % v Latviji v primerjavi z 29,7 % v Uniji leta 2021). Dostop do posameznih socialnih storitev na podlagi potreb in kakovost teh storitev še naprej pomenita izziv zaradi pomanjkanja in velike delovne obremenitve socialnih delavcev ter zaradi razlik med občinami. Sistem dolgotrajne oskrbe je razdrobljen, napredek pri prehodu z institucionalne oskrbe na oskrbo na domu in storitve v skupnosti pa omejen. Ustreznost in razpoložljivost socialnih stanovanj sta omejeni zaradi nezadostnega dolgoročnega financiranja. Javnofinančni odhodki za zdravstveno varstvo kot delež BDP so majhni v primerjavi s povprečjem Unije in naj bi se glede na srednjeročne proračunske načrte v skladu s programom stabilnosti za leto 2023 med letoma 2022 in 2026 zmanjšali s 5,6 % na 3,6 % BDP. To je tudi precej manj kot potrebno javno financiranje za zdravstveno varstvo v višini 6 % BDP do leta 2027, kakor je navedeno v latvijskih smernicah za politiko javnega zdravstvenega varstva za obdobje 2021–2027. Zmanjšanje je predvsem posledica postopne odprave začasnih podpornih ukrepov zaradi COVID-19, hkrati pa ni niti načrtov za trajnostno financiranje zdravstvenega varstva. Poleg tega se Latvija spoprijema s pomanjkanjem delovne sile v zdravstvenem sektorju, zlasti medicinskih sester. Zato je pravočasen in enak dostop do zdravstvenega varstva omejen.

- (29) V skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi načrt za okrevanje in odpornost vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Latvijski načrt za okrevanje in odpornost se dobro izvaja. Latvija je predložila en zahtevek za plačilo, ki ustreza devetim mejnikom in na podlagi katerega je bil izplačan skupno 201 milijon EUR. Zaradi objektivnih okoliščin, povezanih z zvišanjem cen energije in gradbenih materialov ter omejitvami dobavne verige zaradi ruske vojne agresije proti Ukrajini, namerava Latvija predložiti spremembe načrta in dodati novo poglavje REPowerEU za pospešitev razogljičenja gospodarstva in zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv. Hitra vključitev novega poglavja REPowerEU v načrt za okrevanje in odpornost bo omogočila financiranje dodatnih reform in naložb v podporo strateškim ciljem Latvije na področju energije in zelenega prehoda. Sistematično in učinkovito vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter drugih ekonomskih politik in politik zaposlovanja, ki presegajo načrt, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za celoten program politik.
- (30) Komisija je vse programske dokumente Latvije za kohezijsko politiko odobrila leta 2022. Nadaljevanje hitrega izvajanja programov kohezijske politike ob dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, je ključnega pomena za doseg zelenega in digitalnega prehoda, povečanje gospodarske in socialne odpornosti ter zagotovitev uravnoveženega teritorialnega razvoja v Latviji.
- (31) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih v načrtu za okrevanje in odpornost ter programih kohezijske politike, se Latvija sooča z izzivi, povezanimi z dostopom do financiranja, z energijo in z zelenim prehodom.

(32) Kreditni tokovi v zasebnem sektorju so leta 2021 znašali 1 % BDP, kar je precej pod stopnjo rasti gospodarstva. To vodi k nadaljnjemu zmanjšanju dolga zasebnega sektorja, ki je med najmanjšimi v Uniji. Ta šibka rast posojil je v določeni meri posledica majhnega povpraševanja, vendar nanjo vpliva tudi več izzivov na strani ponudbe. Zlasti mala in srednja podjetja imajo težave pri pridobivanju posojil. To je delno posledica njihovega večjega kreditnega tveganja, pa tudi posledica visokih stroškov posojil in posledica birokracije. Poleg tega je zaradi slabe likvidnosti sredstev, ki so na voljo za zavarovanje, posebej težko dobiti posojila zunaj regije Riga. To ustvarja veliko oviro za hipotekarna posojila in posojila podjetjem. Prizadevanja politike so bila osredotočena predvsem na podpiranje posojil v kombinaciji z javnimi nepovratnimi sredstvi. Vendar to povzroča znatne stroške za državni proračun in zato ni vzdržen način za spodbujanje posojil. Za zmanjšanje omejitev pri ponudbi posojil je treba na splošno izboljšati preglednost in zaupanje v poslovno okolje, vključno z zmanjšanjem obsega sive ekonomije. Poleg tega bi se z izboljšanjem postopka v primeru insolventnosti, s čimer bi se dosegle visoke stopnje prestrukturiranja podjetij, po možnosti pa tudi višje stopnje izterjave posojil, zmanjšala zaznana tveganja bank in spodbudilo dajanje posojil. Ciljno usmerjene posojilne in jamstvene sheme bi lahko pomagale zmanjšati likvidnostna tveganja, s katerimi se banke soočajo pri sprejemanju zavarovanj na razmeroma nelikvidnih trgih. Sheme javnih posojil za strateško pomembna področja naložb, kot sta zeleni prehod in regionalni razvoj, bi lahko povečale učinkovito konkurenco na bančnem trgu ali zapolnile tržno vrzel, kjer je bančno financiranje predrago ali ni na voljo. Poleg tega javne jamstvene in posojilne sheme ponujajo veliko bolj stroškovno učinkovit način podpore zasebnemu zadolževanju kot sheme nepovratnih sredstev. Poleg tega, da obstajajo ovire za bančno financiranje, je latvijski trg za alternativne vire financiranja tudi premalo razvit in ima potencial za izboljšanje dostopa podjetij do financiranja.

(33) Latvija si je svojo neodvisnost od ruskega plina zagotovila z odločitvijo parlamenta, sprejeto julija 2022, da bo s 1. januarjem 2023 prenehala kupovati ruski zemeljski plin. Zaradi uvoza utekočinjenega zemeljskega plina (UZP) iz terminala za UZP v mestu Klaipeda v Litvi in novega terminala za UZP v mestu Inkoo na Finskem so si lahko domači dobavitelji plina zagotovili alternativne vire zemeljskega plina. Sedanje stanje kaže, da je treba pospešiti počasno uvajanje obratov za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov. Latvija ima enega največjih deležev energije iz obnovljivih virov v Uniji, čeprav je ta med letoma 2020 in 2021 stagniral. Koristno bi bilo, da bi pospešila prizadevanja za uvedbo vetrne in sončne energije, ki je najboljša možna dolgoročna rešitev za povečanje deleža energije iz obnovljivih virov. Latvijski načrt za okrevanje in odpornost že vključuje ukrepe za odpravo regulativnih ovir za uvedbo kopenske vetrne energije. Vendar bi si Latvija lahko dodatno prizadevala za pospešitev uvajanja energije iz obnovljivih virov za proizvodnjo električne energije, ogrevanje in hlajenje. To bi vključevalo posodobitev elektroenergetskega omrežja, spodbujanje decentralizirane proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov, prožnost elektroenergetskega sistema (prilagajanje odjema in shranjevanje), nadaljnje izboljšanje postopkov izdaje dovoljenj ter vzpostavitev pravnega okvira in spodbud za spodbujanje energetskih skupnosti. Latvija bi z dokončanjem sinhronizacije z elektroenergetskim omrežjem Unije povečala prenosno zmogljivost, tako da bi bilo mogoče v omrežje vključiti vse večji delež obnovljivih virov energije na morju in kopnem. Tako kot elektroenergetska omrežja drugih baltskih držav članic je tudi latvijsko omrežje še naprej izpostavljeno, saj je sinhronizirano z elektroenergetskim omrežjem BRELL (Belorusija, Rusija, Estonija, Litva in Latvija). Regionalna sinhronizacija elektroenergetskega omrežja s preostalo Unije napreduje, vendar jo je treba še dokončati. V ta namen je potrebno sodelovanje z Estonijo in Litvo. Poraba zemeljskega plina v Latviji se je v obdobju od avgusta 2022 do marca 2023 zmanjšala za 30 % v primerjavi s povprečno porabo plina v istem obdobju v predhodnih petih letih, kar je nad ciljem 15-odstotnega zmanjšanja. Latvija bi lahko nadaljevala prizadevanja za začasno zmanjšanje povpraševanja po plinu do 31. marca 2024 v skladu z Uredbo Sveta (EU) 2022/1369¹⁶.

¹⁶ Uredba Sveta (EU) 2022/1369 z dne 5. avgusta 2022 o usklajenih ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po plinu (UL L 206, 8.8.2022, str. 1).

- (34) Latvija bi morala pospešiti svoja prizadevanja za okrepitev ukrepov za energetska učinkovitost, da bi razogljičila svoj stavbni fond, promet in industrijo ter uvedla nove ukrepe financiranja in podpore za izpolnitev ciljev glede prenove iz svoje dolgoročne strategije prenove.
- (35) Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v sektorjih in poklicih, ki so ključni za zeleni prehod, med drugim v proizvodnji ter pri namestitvi in vzdrževanju neto ničelnih tehnologij, je ovira pri prehodu na neto ničelno gospodarstvo. Visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, ki se odzivajo na spreminjajoče se potrebe trga dela, ter ciljno usmerjeni ukrepi izpopolnjevanja in preusposabljanja so ključni za zmanjšanje pomanjkanja spretnosti ter spodbujanje vključevanja in prerazporejanja delovne sile. Da bi se sprostila neizkoriščena ponudba delovne sile, morajo biti ti ukrepi dostopni, zlasti za posameznike ter v sektorjih in regijah, ki jih bo zeleni prehod najbolj prizadel. Leta 2022 se je poročalo o pomanjkanju delovne sile za 25 od 436 poklicev, za katere so potrebne posebne spretnosti ali znanja za zeleni prehod, vključno z električarji in strojnimi inženirji. Pomanjkanje delovne sile je bilo opredeljeno kot dejavnik, ki omejuje proizvodnjo v industriji in gradbeništvu.
- (36) Svet je ob upoštevanju ocene Komisije preučil program stabilnosti za leto 2023, njegovo mnenje¹⁷ pa je izraženo v priporočilu 1.

¹⁷ V skladu s členom 5(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.

(37) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet priporočil, da države članice euroobmočja tudi prek svojih načrtov za okrevanje in odpornost ukrepajo tako, da (i) v letu 2023 ohranijo vzdržnost dolga in se vzdržijo širše osnovane podpore agregatnemu povpraševanju, bolj ciljno usmerijo fiskalne ukrepe, sprejete za ublažitev učinka visokih cen energije, ter razmislijo o ustreznih načinih za postopno odpravo podpore, ko se bodo pritiski na cene energije zmanjšali; (ii) ohranijo visoko raven javnih naložb in spodbujajo zasebne naložbe za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu; (iii) podprejo razvoj plač, ki blaži izgubo kupne moči, hkrati pa omejuje sekundarne učinke na inflacijo, nadalje izboljšajo aktivne politike trga dela in poskušajo odpraviti pomanjkanje spretnosti; (iv) izboljšajo poslovno okolje in zagotovijo, da bo energetska podpora podjetjem stroškovno učinkovita, začasna in usmerjena na podjetja, ki so sposobna preživeti, ter da ohranja spodbude za zeleni prehod, ter (v) ohranijo -makrofinančno stabilnost in spremljajo tveganja, pri tem pa nadaljujejo delo za dokončanje bančne unije. Kar zadeva Latvijo, priporočila 1, 2, 3 in 4 prispevajo k izvajanju prvega, drugega, tretjega in četrtega priporočila iz priporočila glede euroobmočja za leto 2023 –

PRIPOROČA, da Latvija v letih 2023 in 2024 ukrepa tako, da:

1. v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podpirne ukrepe, pri čemer uporabi s tem povezane prihranke za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti podporni ukrepi usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo;

zagotovi preudarno fiskalno politiko, zlasti z omejitvijo nominalnega povečanja nacionalno financiranih neto primarnih odhodkov v letu 2024 na največ 3,0 %¹⁸;

ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma in drugih sredstev Unije, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda;

v obdobju po letu 2024 še naprej izvaja srednjeročno fiskalno strategijo postopne in vzdržne konsolidacije v kombinaciji z naložbami in reformami, ki spodbujajo večjo trajnostno rast, da bi dosegla preudaren srednjeročni fiskalni položaj;

razširi obdavčitev, vključno s premoženjem in kapitalom, ter poveča ustreznost zdravstvenega varstva in socialne zaščite;

2. še naprej dosledno izvaja načrt za okrevanje in odpornost ter hitro dokonča poglavje REPowerEU, da bi se lahko čim prej začelo izvajati; nadaljuje hitro izvajanje programov kohezijske politike ob tesnem dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost;

¹⁸ Kar po ocenah ustreza letnemu izboljšanju strukturnega proračunskega salda za vsaj 0,5 % BDP za leto 2024, kot je opisano v uvodni izjavi 24.

3. izboljša dostop do financiranja za mala in srednja podjetja z javnimi posojilnimi in jamstvenimi shemami, namenjenimi olajšanju naložb strateškega pomena, zlasti na področju zelenega prehoda in regionalnega razvoja;
4. zmanjša splošno odvisnost od fosilnih goriv s pospešitvijo uvedbe energije iz obnovljivih virov, zlasti kopenske in morske vetrne in sončne energije, in okrepitevijo ukrepov za energetske učinkovitost, na primer z novimi ukrepi financiranja in podpore za izpolnitev ciljev dolgoročne strategije prenove; zagotovi zadostno zmogljivost medsebojnih povezav za povečanje zanesljivosti oskrbe in nadaljevanje sinhronizacije z elektroenergetskim omrežjem Unije; okrepi prizadevanja politik, namenjena zagotavljanju in pridobivanju spretnosti in kompetenc, potrebnih za zeleni prehod.

V Bruslju,

Za Svet

predsednik/predsednica
